

ESTER PARTEGÀS. ARQUITECTURA MENOR

30.01-05.07.26

Text curatorial. Bea Espejo

Aquesta exposició d'Ester Partegàs, pensada de manera conjunta per al Museo Centro de Arte Dos de Mayo de la Comunitat de Madrid i Es Baluard Museu d'Art Contemporani de Palma, suposa una àmplia revisió del seu treball, desenvolupat durant les tres darreres dècades. Lluny d'una mirada retrospectiva, el que proposa és un recorregut circular on entrellagar unes obres amb les altres i obrir un diàleg porós i permeable entre elles. La màxima de l'artista, que diu que no sap estar quieta en l'àmbit creatiu, serveix de metàfora del *to* que pretén aquesta mostra: un recorregut ple de gestos i balancejos, d'equilibris i resistències, de girs i salts, d'anades i tornades.

L'exposició mira de prop la idea d'història menor, els gestos petits, les accions mínimes, les tradicions bastardes, les audiències limitades o les trobades fortuïtes amb materials culturals. Així mateix, amb una disposició que pot arribar a recordar un gran parc arqueològic, la mostra cerca generar l'espai de tensió que hi ha a les seves obres, sia amb el joc d'escala o des de les contradiccions. Una tensió que és, alhora, l'espai d'inquietud vital i filosòfic de l'artista. Un espai lliure, plaent i especulatiu que li permet qüestionar el que assumim com a real.

Diversos assaigs acompanyen la base d'aquest projecte curatorial. Un el signa Jill Stoner, *Cap a una arquitectura menor*, que agafa el terme menor del llibre de Gilles Deleuze i Félix Guattari sobre la literatura de Franz Kafka per parlar no tant de poders ni sabers establerts, sinó de la potència dels cossos i les coses. Habitar en allò menor, trasllada Stoner, suposa treballar en un aquí i ara que neix d'una experimentació directa i que exigeix travessar alguns territoris i afrontar les intensitats que hi ha en aquests territoris. Suposa, al capdavant, acceptar un saber inestable i sense certeses i, sobretot, no témer el fracàs, punt de partida del quefer artístic de l'artista, que parla des d'un sentiment visceral del que és vulnerable com a fonament.

Així mateix, aquesta *arquitectura sense arquitectes* troba un altre pilar important a l'assaig i l'exposició (MoMA, 1964) de Bernard Rudofsky en homenatge a l'arquitectura vernacle i sense pedigrí, aquesta arquitectura produïda per l'activitat primitiva i espontània, aquest art de construir com a fenomen universal, una altra de les idees fonamentals al treball d'Ester Partegàs que, alhora, ella connecta amb allò marginal, allò *imaginari* i allò femení.

Construir és, de fet, un dels termes clau en el seu treball. Per a l'artista, «construcció» és una acció que és habitable, físicament i/o mentalment, un terme ampli i porós des del qual pensar l'espai on qualsevol objecte es relaciona amb tot allò que té al voltant. *Host* (2024) exemplifica bé tot això. Com explica ella mateixa: «La societat determina els cossos que són penetrables i hi entra sense miraments. Els construeix i els destrueix. Un túnel és un passatge, una jornada cap a fora o cap a dins. *Host* també és un caragol, que porta una casa a sobre, pesada i buida alhora. Els totxos, usats».

Obres de la sèrie «Laundry Baskets» com *Twilight, Two Moons* i *Knots* (2024), així com altres anteriors com ara *Line i Part (Laundry Baskets)* (2023), desenvolupades en gran part durant l'estada a l'Acadèmia dels Estats Units a Roma i que parlen de la cura i de les petites coses

de la vida quotidiana, estableixen una correspondència amb la sèrie «In U_wall Sculpture» (2023).

Accions com caure, abraçar, violentar, sostenir, proveir o empènyer apareixen com a comportaments somàtics d'estructures arquitectòniques en què Ester Partegàs especula possibles històries silenciades. Ho fa fent la volta a l'anonimat i a la impotència dels objectes ordinaris o descartats, a una passa de ser escombraries. Trossos de cistells de la roba bruta convertits en coves que parlen tant de col·lapse com d'alliberament i petites gelosies intentant delimitar un espai exterior que sempre remet a dins.

Aquesta simbiosi dins-fora defineix *The Passerby* (2015). L'obra recrea la disposició laberíntica d'un mercat de carrer a partir de superfícies translúcides de poliuretà modelades directament a partir de lones de plàstic comunes. Poden ser lones, però també podrien ser llençols estesos, extrets directament del cove de la roba bruta. Les lones estan unides entre si amb cintes adhesives de colors, igual que als dibuixos de pans de la sèrie «knead, penetrate, let go» (2022-2023), i el públic es veu obligat a moure's entre les lones i a interactuar amb les brillants distorsions que produeixen els plecs i les textures. Aquesta arquitectura inestable, gairebé en equilibri, també en els trossos de pans que esdevenen llocs on refugiar-se a partir de dibuixos de grafit que adjunta, apila i connecta, de la mateixa manera que es construeix una casa: amuntegant totxos.

Amuntegades apareixen les capses de pizza de *Nothing* (2010), un tòtem congelat a manera de residu urbà. Les obres *Eclipse* (2007-2009), *Barricades* (2004-2007), *Overcast* (2010), *Meteorites* (2004) i *Civilization is overrated* (2004) també orbiten des de llocs diferents a aquesta idea d'allò oblidat i/o descartat que és a una passa de ser escombraries, un clima que es respira a la instal·lació *to from from at across to in from. The centerless feeling* (2001): un aeroport congelat en el temps ple dels residus del tràfec de l'anar i venir d'un lloc a l'altre.

En tot aquest recorregut, algunes obres funcionaran com a puntals conceptuals i organitzaran l'espai, i altres obres, en canvi (i no necessàriament més petites), tendran la funció de puntuar-lo, com qui posa accents i comes en un text escrit. Una exposició que funcionarà com una gran instal·lació d'escultures i on el diàleg amb l'espai tindrà un pes específic. Si als primers treballs Ester Partegàs mirava taulers, contenidors, eslògans, papereres, etiquetes, codis de barres o titulars de revistes, avui mira cistells, tombes, ponts, termes, fites, criptes o butxaques. Com l'arquitectura animal, les seves construccions avui són cap a dins, entre l'amagatall i el refugi, i recullen tots aquests gestos del cos que no s'han valorat o que no tenen una tradició arquitectònica digna.

Des de l'inici de la seva trajectòria, Ester Partegàs sembla pensar-nos des d'aquest lloc «menor» que implica una altra mena de forces, sovint incontrolables, tot i que sempre determinants en la composició i l'ús dels espais. A vegades, aquests espais són propers a les caixes dels supermercats o a comerços que posen a prova la idea d'impuls i necessitat. Altres vegades, ho són de la idea de consum i tot el que implica: insatisfacció, ànsia, buit, ambició, enveja, decepcions o dependències. I altres vegades són llocs domèstics que construïm des del cos i que ordenen el que entenem per civilització: cistells, finestres, habitacions, cases o coves.

Espais emocionals, antiheroics i moltes vegades invisibles, amb què l'artista reflexiona sobre les maneres d'habitar, les xarxes en què evolucionam, els circuits pels quals ens desplaçam i, especialment, sobre les formulacions econòmiques, socials i polítiques que delimiten els territoris humans. Un espai vital, cíclic i possible, que té alguna cosa a veure, parafrasejant Clarice Lispector, amb la *revelació d'un món*.